

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI INSPEKTORAT

10000 ZAGREB – Franje Petračića 4.

KLASA: 008-02/11-01/19

URBROJ: 556-17-11-01

Zagreb, 23. svibnja 2011. g.

Predmet: **STVARANJE UVJETA KOJI PODUPIRU PRISTUPANJE HRVATSKE EU
I RAVNOPRAVNO SUDJELOVANJE NA ZAJEDNIČKOM TRŽIŠTU
KROZ POSLOVE DRŽAVNOG INSPEKTORATA**

Prvog svibnja 2004. godine u petom, dosad najvećem valu proširenja Europske unije, punopravnim članicama EU-a postalo je čak deset država: Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Slovačka, Slovenija, Cipar i Malta). Bugarska i Rumunjska članicama EU-a postale su 1. siječnja 2007. godine, čime je završen peti val proširenja. Europska unija tako u sadašnjem trenutku broji ukupno 27 država članica. Proces proširenja Europske unije traje i dalje, pa trenutačno tri države imaju status kandidata za članstvo u EU: Hrvatska, Makedonija i Turska. Hrvatska je stekla status kandidata u lipnju 2004. godine te su u listopadu 2005. otvoreni pregovori o njezinu pristupanju Europskoj uniji. Istodobno su otvoreni i pregovori s Turskom (koja je već niz godina u statusu kandidata), a Makedonija je taj status dobila u prosincu 2005. godine, no još nije počela pregovore o pristupanju.

Kriteriji koje sve zemlje kandidati moraju ispunjavati prije primanja u punopravno članstvo EU-a su redom: politički (stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava i prava manjina i prihvaćanje političkih ciljeva Unije); gospodarski (postojanje djelotvornog tržišnoga gospodarstva te sposobnost tržišnih čimbenika da se nose s konkurentskim pritiscima i tržišnim zakonitostima unutar EU-a); pravni (usvajanje cjelokupne pravne stečevine EU-a), te administrativni (iako je prihvaćanje pravne stečevine EU-a važno, još je važnije osigurati njegovu učinkovitu provedbu i primjenu kroz stvaranje odgovarajućeg sustava državne uprave). Kad Hrvatska postane članicom EU, najvažnije će biti pitanje naše učinkovitosti, odnosno pitanje efikasnosti hrvatske javne uprave jer će tada, osim naših građana, i svi građani EU željeti znati kako se troši novac koji su oni dali novim članicama (upozorio je na to i britanski veleposlanik u Hrvatskoj David G. Blunt na nedavnoj zagrebačkoj Konferenciji o reformi javne uprave).

Perspektiva članstva u Europskoj uniji pokazala se kao iznimno snažan poticaj već započetim reformama i pokretačem novih sveobuhvatnih prilagodbi u tranzicijskom razdoblju. Iako se radi o skupom i dugotrajnom procesu, koji zadire u gotovo sva područja djelovanja država kandidatkinja, proces pridruživanja EU općenito je imao povoljan utjecaj na države kandidatkinje. Nedostatak naše pozicije u odnosu na države koje su pristupni posao odradile u prijašnjim godinama u bitnome jedino je u ekonomskoj situaciji – gospodarska kriza devastirala je ekonomije zemalja EU kao što i mi trpimo njene posljedice. U krizi se izoštre sva „osjetila“, ali modeli, procedure, kriteriji primjenjivali su se u pretprijetnim pregovorima i s drugim zemljama prije nas, pa Hrvatska nije iznimka, a u procesu pregovaranja o članstvu, napredak svake države u ispunjavanju kriterija procjenjivan je na temelju njezina individualnog napretka.

Nakon analitičkog pregleda hrvatskog zakonodavstva (koji je završen davno, u listopadu 2006.) i uvida u to koja područja zakonodavstva treba prilagoditi zakonodavstvu EU-a, otvoreni su pregovori o pojedinim poglavljima čime je započela sadržajna faza pregovora o uvjetima pod kojima će država kandidatkinja prihvatiti, primijeniti i provesti pravnu stečevinu Europske unije u odgovarajućem poglavlju. Od 35_pregovaračkih poglavlja, na poslove Državnog inspektorata utječu prilagodbe zakonodavstva u poglavljima: 1. Sloboda kretanja roba, 7. Pravo intelektualnog vlasništva, 19. Socijalna politika i zapošljavanje i 28. Zaštita potrošača i zdravlja.

Nacionalna Strategija za primjenu pravne stečevine u području slobodnog kretanja roba s hodogramom aktivnosti kojim će se zakonodavstvo Republike Hrvatske u potpunosti uskladiti sa zakonodavstvom EZ iz studenog 2007. godine obuhvatila je one proizvodne sektore (tehnički proizvodi) koji su na razini Europske unije harmonizirani (Direktive Novog i općeg pristupa, Direktive Starog pristupa). Sva središnja tijela državne uprave, institucije za infrastrukturu kvalitete i Državni inspektorat bili su uključeni u provedbu i realiziraju mjere iz toga dokumenta.

Nadzor nad tržištem jedno je od područja (uz poslove normizacije, akreditacije, mjeriteljstva i ocjenjivanja sukladnosti) koje izravno utječe na slobodu kretanja roba na tržištu, pa je procjenjivanje raspoložemo li zadovoljavajućim administrativnim kapacitetima za ispravnu primjenu i provedbu zakonodavstva u tim područjima bilo ključno. Za Državni inspektorat kao jednu od institucija infrastrukture nadzora učinak tih prilagodbi je vidljiv i prije punopravnog članstva - objektivno su procijenjene ovlasti Državnog inspektorata u provedbi propisa, jasno i precizno definirane su konkretne zadaće s ciljevima i rokovima, usklađeni propisi u određenim su područjima naših nadležnosti povećali učinkovitost inspeksijskih nadzora, dobivena je pomoć stručnjaka, omogućeno stručno osposobljavanje i usavršavanje naših inspektora, poboljšana opremljenost (poglavito IT opremom).

Učinkovitije zaštita i sigurnost potrošača

Unutar svog propisima definiranog područja djelovanja Državni inspektorat nadležan je, između ostaloga, za nadzor nad primjenom propisa na području zaštite potrošača, a poslovi nadzora sve su više usredotočeni na sigurnost proizvoda (kroz Zakon o zaštiti potrošača, Zakon o općoj sigurnosti proizvoda, Zakon o obveznim odnosima). Primjerice, novim Zakonom o zaštiti potrošača (NN 79/07) u odnosu na prethodni Zakon povećan je broj upravnih mjera pa je gospodarskim inspektorima Državnog inspektorata omogućeno učinkovitije postupanje i

transparentnija zaštita potrošača. Također je (u skladu s Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Državnog inspektorata) djelomično proširen djelokrug Odjela zaštite potrošača, a unutar toga Odjela ustrojena su dva nova odsjeka: Odsjek za nadzor prodaje proizvoda i pružanje usluga i Odsjek za razmjenu obavijesti i informacija o proizvodu (RAPEX) i Centralni informacijski sustav (CISZP).

U Odsjeku za RAPEX I CISZP obavljat će se poslovi koji se odnose na postupak brze razmjene obavijesti o mjerama i radnjama u pogledu proizvoda (osim hrane, predmeta u kontaktu s hranom, farmaceutskih i medicinskih proizvoda, hrane za životinje i rabljenih proizvoda) koji predstavljaju ozbiljan rizik za zdravlje i sigurnost potrošača. Kada postanemo dio europskog sustava RAPEX-a (s danom stupanja u EU), u taj Odsjek će se putem „kontaktne točke“ zaprimati službene obavijesti Europske komisije, nakon čega će inspektori provjeravati i utvrđivati da li je određeni proizvod stavljen na tržište Republike Hrvatske, prikupljati sve bitne informacije, provoditi dodatnu procjenu rizika, ako je potrebno, procjenjivati potrebu primjene odgovarajućih mjera, pomagati u uspostavi mreže kontaktnih mjesta na različitim razinama i osiguravati ispravno funkcioniranje postupaka za razmjenu obavijesti unutar Republike Hrvatske, službeno obavještavati u okviru RAPEX-a Europsku Komisiju o dobrovoljnim mjerama koje su poduzeli proizvođači i raspačavači s ciljem da se izbjegne rizik koji predstavlja proizvod. Uspostava „kontakt točke“ za RAPEX sustav predviđena je pri Državnom inspektoratu prema Uredbi o sustavu razmjene obavijesti u pogledu proizvoda koji predstavljaju rizik za zdravlje i sigurnost potrošača (NN 5/11).

U okviru Odsjeka za razmjenu obavijesti i informacija o proizvodu već se obavljaju poslovi iz djelokruga Državnog inspektorata u svezi s Centralnim informacijskim sustavom zaštite potrošača, kojima se omogućuje brži protok informacija o povredi propisa iz područja zaštite potrošača. Taj sustav omogućuje i pravodobno poduzimanje mjera za otklanjanje tih pojava, kao i prikupljanje, obradu i analizu strukture prijava potrošača (CISZP aplikacija je dostupna potrošačima od 17. ožujka 2008. godine na web stranicama Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i Državnog inspektorata). Ovaj sustav je značajan između ostalog i zato što se analizom podnesenih prijava može doći do spoznaje o karakterističnim pojavama na tržištu na koje treba reagirati i usmjeriti pozornost gospodarskih inspektora, te tako postići jednoobraznost postupanja svih inspektora na području Republike Hrvatske. Koristi od sustava za individualne potrošače su elektronička dostupnost informacija o njihovim pravima i zakonodavnom okviru zaštite potrošača, mogućnost podnošenja online prijave, te uvid u odgovore (putem zaprimljenog tajnog PIN-a).

Nadzor sukladnosti i sigurnosti tehničkih proizvoda utemeljen na riziku

Još 2009. godine Državni inspektorat u području nadzora sukladnosti i sigurnosti proizvoda prešao je na sustav nadzora koji je usklađen s praksom EU. Stvorene su pretpostavke za provođenje inspekcijskog nadzora sukladnosti i sigurnosti proizvoda ne samo kroz provjeru propisane dokumentacije, nego, u određenim slučajevima, i kroz procjenu sigurnosti i sukladnosti proizvoda koji su na tržištu putem uzimanja uzoraka proizvoda za ispitivanje njihove sigurnosti i sukladnosti (ispitivanje obavljaju ovlaštene stručne institucije).

Za novosti u nadzoru nad tržištem u području tehničkih proizvoda ključno je bilo stupanje na snagu Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje sukladnosti (2003. godine)

jer su tim propisom stavljene van snage pojedine odredbe starog tehničkog zakonodavstva koje se temeljilo na sustavu obveznog atestiranja tehničkih proizvoda, a u pravni sustav Republike Hrvatske postupno su se prenosile direktive EU, posebice direktive Novog pristupa, što je u bitnome utjecalo na inspeksijski nadzor koji provodi Državni inspektorat. Donošenjem novih podzakonskih propisa te njihovim stupanjem na snagu tijekom 2006. i 2007. godine, obveze uvoznika, proizvođača, distributera te ostalih odgovornih osoba za stavljanje proizvoda na tržište, propisivanje samo bitnih zahtjeva za proizvode i primjena usklađenih normi kao pretpostavke sukladnosti s propisanim bitnim zahtjevima, uvjetovali su i drugačiji pristup inspeksijskom nadzoru tehničkih proizvoda – umjesto dotadašnje kontrole prije stavljanja proizvoda na hrvatsko tržište, nadzor tehničkih proizvoda u potpunosti se usmjerio na proizvode koji su već stavljeni na tržište. Dakle, inspektori sada primjenjuju pristup koji se temelji na riziku – kod planiranja ciljanih nadzora koriste sve dostupne podatke kako bi utvrdili potencijalno rizične grupe proizvoda ili pojedinačni proizvodi.

Poboljšana sposobnost zaštite prava intelektualnog vlasništva

Revidirana Nacionalna strategija razvoja intelektualnog vlasništva Republike Hrvatske za razdoblje 2010-2012 jamči razinu zaštite prava intelektualnog vlasništva jednaku razini zaštite koja postoji u EU i usklađenost sa svim međunarodnim ugovorima koje je RH sklopila u tom području.

Iako neopipljivo u fizičkom smislu, intelektualno vlasništvo ima sve karakteristike imovine, pa se ono može kupiti, prodati, licencirati, zamijeniti, pokloniti, naslijediti kao i svako drugo vlasništvo. Pravo intelektualnog vlasništva obuhvaća sustav pravnih instrumenata kojima se uređuje način stjecanja intelektualnog vlasništva i način zaštite od njegovog neovlaštenog korištenja. Neovlaštena uporaba ili umnožavanje predmeta intelektualnog vlasništva predstavlja povredu prava, a pravo vlasnika na raspolaganje, uporabu i stjecanje koristi, štiti se sredstvima i institucijama pravnog sustava. Odjel intelektualnog vlasništva Državnog inspektorata provodi nadzor nad provedbom zaštite prava intelektualnog vlasništva i to po službenoj dužnosti u sklopu svog programa rada.

Tako su u proteklom razdoblju aktivnosti Državnog inspektorata jednim svojim dijelom bile usmjerene i na razvijanje i poboljšanje sposobnost zaštite prava intelektualnog vlasništva, odnosno osiguravanje toga prava u skladu sa EU standardima i zahtjevima unutarnjeg tržišta. Ključna tijela u borbi protiv piratstva i krivotvorenja koja trebaju osigurati zadovoljavajuću razinu zaštite prava intelektualnog vlasništva su, uz Inspektorat, još i Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Ministarstvo unutarnjih poslova, Carinska uprava pri Ministarstvu financija i Ministarstvo pravosuđa.

Povećanje učinkovitosti sustava za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu

U Izvješću Europske Komisije o napretku Republike Hrvatske za 2010. godinu za Poglavlje 19.: Socijalna politika i zapošljavanje ocijenjeno je da je u području radnoga prava postignut dobar napredak. Novi Zakon o radu stupio je na snagu, a napreduje usklađivanje zakonodavstva,

što je posao koji treba dovršiti. Ustvrdeno je da se napredak nastavlja u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu konsolidacijom kapaciteta Odjela zaštite na radu Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Državnog inspektorata, Hrvatskog zavoda za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Upravo to su i sudionici twinning projekta IPA 2007 «Zdravlje i zaštita na radu» s čijom se provedbom započelo u siječnju ove godine. Cilj projekta koji vrijedi 1.254.000 eura je povećanje učinkovitosti sustava za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu u Hrvatskoj u skladu s normama EU i kriterijima Poglavlja 19., te jačanje administrativnih kapaciteta svih relevantnih institucija povezanih sa zaštitom zdravlja i sigurnošću na radu. Ovaj projekt će povezati stručnjake i specijaliste iz Austrije, Slovačke i Hrvatske u zajedničkoj suradnji radi ispunjenja uvjeta Europske unije u području zdravlja i zaštite na radu.

GLAVNI INSPEKTOR

mr. sc. Kruno Kovačević